

Sınırların İçindekiler ve Dışındakiler

Border Insiders and Outsiders

Rabia Erten^a

Türkiye ve Fransa Örnekleriyle Uluslararası
Göç ve Yabancı Düşmanlığı
Y. Yeşim Özer
İstanbul, 2015, Derin Yayınları, 155 s.

*"Sınırların yok olması her şeyden
önce kafamızın içinde yarattığımız sınırları
kaldırabilmemize bağlı." (s. 5)*

Dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleşen savaş, çatışma veya çeşitli afetler sonucunda pek çok insan yaşadıkları yerleri terk etmekte, daha önce bilmedikleri, bulunmadıkları coğrafyalara gelmekte ve buralarda hayatlarını sürdürmeye çalışmaktadır. 2011 yılında başlayan Suriye krizi dünyanın son yıllarda gördüğü en yoğun göç hareketine yol açmış, milyonlarca insan ülkelerinden ayrılarak komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye ise Suriyeli mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerden biri olmanın yanı sıra hâlihazırda sınırları içinde en çok Suriyeli mülteci barındıran ülke konumundadır. Söz konusu süreç bağlamında Türkiye’de göç ve mültecilik alanında toplumsal, ekonomik ve siyasi açılardan yeni tartışmalara ve gelişmelere de kapı aralanmıştır. Nitekim akademik olarak göç ve mültecilik alanında yapılan çalışmalara son yıllarda Suriyeli mültecilere ilişkin çalışmalar da eklenmeye başlamıştır. Literatürde göç ve mültecilik alanına ait epeyce çalışma olmakla birlikte güncel çalışmaların çok az sayıda kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla Yeşim Özer’in kitabı bu anlamda önem arz etmektedir.

a (✉) Arş. Gör. İstanbul Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü. Eposta: rabiaerten27@gmail.com

Başvuru: 16 Aralık 2016

Kabul: 27 Ekim 2017

OnlineFirst: 30 Ekim 2017

Copyright © 2018 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4738 • eISSN 2458-8962

DOI 10.12738/mejrs.2018.3.1.0008R • Kış 2018 • 3(1) • 87–89

Kitabın yazarı; Y. Yeşim Özer; Avrupa Birliği, göç politikaları, insan hakları alanlarında çalışmaları olan bir akademisyendir. Hâlen İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyeliğini sürdürmekte göç, vize ve iltica politikaları ile ilgili dersler vermektedir.

Kitap; yazarın ele aldığı meselenin genel bir çerçevesini çizdiği giriş bölümünün haricinde üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; Fransa ve Türkiye'nin 2000'li yıllardan itibaren uluslararası göç politikalarını konu edinmiştir. Yazar, Fransa ve Türkiye örnekleri üzerinden hareketle konuyu masaya yatırmasını Fransa'nın eski bir göç ülkesi, Türkiye'nin ise Suriye kriziyle birlikte göç alan ülkeler içinde transit ülke konumundan çıkıp hedef ülke hâline gelerek, yeni bir göç deneyimi yaşayan bir ülke olmasına dayandırmıştır. Evvela Türkiye'ye nazaran göç ve göç politikaları konularına bağlı süreçleri daha önce yaşamış olan Fransa'nın uluslararası göç politikası irdelenmiş ve son 15 yıldır Fransa'nın uluslararası göç ve göçmenlere yönelik izlediği politikalar ve bunların sonuçları siyasi ve toplumsal veçheleriyle değerlendirilmiştir. Zira kitapta Fransa'nın geçirmiş olduğu bu sürecin, hâlihazırda yeni bir göç deneyimi yaşıyor olan Türkiye'nin oluşturacağı göç politikalarına ve bu alanda atacağı adımlara ışık tutacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda Fransa'nın 2000'li yıllardan günümüze kadarki göç politikalarını inceleyen yazar; bahse konu politikaların eksenini, Fransız kimliğine sahip olmayan kişilere karşı gelişen ayrımcı tutumlar ve beraberinde şekillenen yabancı düşmanlığının belirlediği tespiti yapılmıştır. Türkiye'deki yabancı düşmanlığının ise, Fransa'da olduğu gibi ulusal kimlik üzerinden değil de, göçmenler ve halk arasındaki ekonomik kaynakların paylaşımı nedeniyle meydana gelen sorunlardan beslendiğini (s. 59) belirten Özer, Türkiye'nin dört yıldır Suriyeli mültecilerle yaşadığı göç tecrübesini analiz ederek savını örneklerle ortaya koymuştur. Fransa'da geçmişten beri uygulanan politikalarla günümüzde görünürlüğü daha da artan, Türkiye'de ise yeni yeni açığa çıkmaya başlayan yabancı düşmanlığının toplumda kalıcı hâle gelmeden engellenmesinin oluşturulacak kamu politikalarıyla sağlanabileceğinin de altı çizilmiştir (s. 61).

İkinci bölümde; uluslararası göç politikaları kamu politikaları ekseninde değerlendirilmiştir. Bu amaçla Özer, öncelikle "kamu politikası nedir" sorusunu yanıtlamayı anlamlı bulmuş (s. 63), kamu politikalarının amaçları ve kişilerin hayatlarındaki önemini izah etmiştir. Bu bölümde yazar, uluslararası göç sorununa dikkat çekmiş ve devletlerin bu konu üzerinde kalıcı, sürdürülebilir politikalar yerine geçici düzenlemeler (s. 67) yaptığını ifade ederek kamu politikaları içerisinde göçle ilgili politikaların kapsadığı alanı göstermeye çalışmıştır. Yine küreselleşen dünya ile birlikte devletlerin gündeminde giderek daha çok yer işgal eden göç olgusu etrafında yaşanan sorunlar karşısında ortaya konan çözümlerin olumsuz yönlerini ve yetersizliklerini gözler önüne sererek bu bağlamdaki eleştirilerini dile getirmiştir. Uluslararası göç konusunda politikaların sürdürülebilir ve kalıcı olması gerekliliğine değinen yazar,

buna ilaveten mevzubahis politikaların kamuoyunca onay görmesinin ve göçmenlerin kamusal hizmetlerden herkes kadar yararlanabilmesini halkın benimseyerek doğal ve olağan bir hak kabul etmesinin (s. 87), önemini de vurgulamıştır.

Üçüncü bölümde yazar; “kamu hizmeti” kavramı üzerinde durmakta ve sürdürülebilir bir göç politikasını kamu hizmeti çerçevesinde değerlendirmiştir. Bu çerçevede kitapta kamu hizmeti kavramı geniş bir şekilde tanımlanmış ve bilhassa kavramın toplumsal boyutu (s. 91) konu alınmıştır. Devletlerin kamu politikalarını oluştururken salt kendi vatandaşlarını dikkate almalarının günümüzde geçerli bir yaklaşım olamayacağı, artan göçlerle birlikte devletlerin kendi vatandaşlığını taşımayanlara da kamu hizmetlerini sağlaması, dolayısıyla kamu hizmetlerinin değişen ihtiyaçlar ve gelişmeler (s. 124) doğrultusunda yeniden kurgulanması gerektiği de öne çıkarılmıştır.

Türkiye ve Fransa örnekleri üzerinden göç politikalarının incelendiği, olumlu ve olumsuz yönlerinin tartışıldığı kitap birbirinden farklı iki ülkenin göç alanındaki uygulamalarının son on beş yılını okuyuculara anlaşılır bir şekilde aktarmaktadır. Kuşkusuz gelecekte göç olgusuyla ilgili sorunların daha kolay bir şekilde aşılması ve bu alanda meydana gelebilecek problemlerin en aza indirgenebilmesi için geçmişte yapılan politika ve uygulamaları analiz etmek ve bunların sonuçlarını değerlendirmek atılacak adımlarda yol gösterici olacaktır. Nitekim yazarın da iki ülke üzerinden yaptığı incelemelere dayanarak şu sorunun cevabını aradığı anlaşılmaktadır: “Uluslararası göç konusunda daha iyi, daha kapsamlı ve bütüncül hangi politikalar yapılabilir?” Bu anlamda Suriyeli mültecilere ev sahipliği yapan Türkiye’nin, yazarın Fransa örneği üzerinden sunduğu bilgiler doğrultusunda ders çıkarabilmesi ve böylece daha kapsamlı politikalarla göç sorununa yönelik çözümleri uygulamaya geçirebilmesi mümkün görünmektedir.